

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра загальної, вікової та педагогічної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
О.Б. Жильцов
« _____ » _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.030102 «Психологія»
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 601 00554	
Почальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>3235</u>	<u>О.Б. Жильцов</u>
_____	_____
(підпис)	(підпис, дата)
« _____ » _____ 20 <u>16</u> р.	

2016-2017 навчальний рік

Робоча програма «Психологія особистості» для студентів за напрямом підготовки 6.030102 «Психологія»

Укладач: Шевцова Олена Михайлівна, доцент кафедри загальної, вікової та педагогічної психології, кандидат психологічних наук

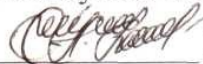
Робочу програму схвалено на засіданні кафедри загальної, вікової та педагогічної психології (протокол №1 від «30» серпня 2016 року).

Завідувач кафедри загальної,
вікової та педагогічної психології,
доктор психологічних наук, професор

_____ (О.П. Сергеєнкова)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

Інституту людини Н. А. Клішевич

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Психологія особистості» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою загальної, вікової та педагогічної психології на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для напряму підготовки «Психологія» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-професійної програми, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Психологія особистості», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Дисципліна «Психологія особистості» є однією з фундаментальних психологічних дисциплін, оскільки її зміст інваріантний до видів та предметів будь-якої професійної діяльності.

Курс «Психологія особистості» інтегрує знання про внутрішній світ людини, закономірності психічного розвитку та функціонування. У межах курсу висвітлюються основні психологічні підходи до розуміння особистості, узагальнюються й інтегруються знання про окремі психічні якості в поняття особистості, набуваються вміння й навички самопізнання, самоаналізу, саморозуміння, самоактуалізації та саморозвитку з метою ефективного їх застосування у практичній і прикладній діяльності.

Мета дисципліни – розкрити психологічні особливості становлення, розвитку та саморозвитку особистості, узагальнити знання про окремі психічні якості в інтегральне поняття особистості; забезпечити на цій основі розширення соціально-психологічної й аутопсихологічної компетентностей у сфері психології особистості.

Завдання курсу:

- ознайомлення з основними психологічними підходами і концепціями щодо сутності та структури особистості;
- аналіз умов становлення, функціонування і розвитку особистості;
- висвітлення можливостей застосування набутих знань у подальшій професійній діяльності;
- ознайомлення з методиками діагностики індивідуально-психологічних якостей особистості;
- розкриття процедур особистісного самопізнання та саморозвитку.

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати**:

- теоретико-методологічні засади та принципи, завдання, проблеми та методи психології особистості;
- категоріально-понятійний апарат психологічної науки у проблемному полі психології особистості, її специфіку та закономірності функціонування у сфері суспільних відносин та

поведінки;

- засади основних наукових підходів психології особистості (психоаналіз, біхевіоризм, когнітивна психологія, гештальтпсихологія, гуманістична психологія тощо);
- психологічну структуру особистості за різних наукових концепцій і теорій, індивідуальні та соціально-психологічні закономірності проявів особистості у поведінці й діяльності;
- психологічні чинники, які зумовлюють особливості поведінки та діяльності особистості.

У результаті засвоєння дисципліни студенти оволодівають **уміннями** та **навичками**:

- інтегрувати набуті знання з метою кращого розуміння особистості;
- застосовувати набуті знання для пояснення і прогнозування особистісного розвитку, поведінки особистості;
- професійно-психологічної спостережливості, складання психологічного портрету;
- психологічної діагностики й аналізу проявів особистості у поведінці й діяльності;
- діагностувати психологічні якості й особливості особистості.

У ході опанування навчальним матеріалом курсу «Психологія особистості» студенти набувають загальних і професійних **компетентностей**:

- здатність до виокремлення прикладної психологічної проблеми, визначення її детермінації та шляхів розв'язання;
- здатність до аналізу своєї особистості як майбутнього професіонала та визначення шляхів її саморозвитку й вдосконалення;
- аутопсихологічну компетентність;
- здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку;
- спроможність діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю;
- соціально-перцептивні компетенції;
- спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 270 год., із них 54 год. – лекції, 58 год. – семінарські заняття, 112 год. – самостійна робота, 16 год. – модульний контроль, 30 год. – семестровий контроль.

Вивчення навчальної дисципліни «Психологія особистості» завершується екзаменом.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів: 9	Галузь знань 0301 «Соціально-політичні науки» (шифр і назва)	Нормативна
Модулів – 3	Напрямок підготовки 6.030102 «Психологія» (шифр і назва)	Рік підготовки
Змістових модулів – 8		2-й
Загальна кількість годин – 270		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4		3-й, 4-й
	Перший (бакалаврський) рівень	Лекції
		54 год.
		Практичні, семінарські
		58 год.
		Самостійна робота
		112 год.
		Вид контролю:
		екзамен (30 год.)

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Модульний контроль	Самостійна робота	Семестровий контроль
Модуль I. Особистість у науковому пізнанні									
1	Предмет і завдання психології особистості. Сутність поняття «особистість» у психології. Соціально-психологічний аспект особистості. Умови становлення і розвитку особистості.		12	6		6	2	14	
2	Багатовимірність у розумінні особистості. Індивідний, суб'єктний, індивідуальний рівні розвитку особистості. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості. Типології особистості.		16	8		8	2	14	
3	Ціннісно-мотиваційна сфера особистості. Самосвідомість. Особистісне зростання і його критерії. Ключові характеристики особистості. Зріла особистість. Проблема особистісного вибору (Е. Фромм).		14	6		8	2	14	
Разом:		90	42	20	0	22	6	42	
Модуль II. Теорії особистості									
4	Структурні концепції особистості в зарубіжній психології. Психоаналітичні та неопсихоаналітичні теорії особистості.		14	6		8	2	14	
5	Диспозиційний напрям: концепції рис особистості (Г. Олпорт, Р. Кеттел, Г. Айзенк, Дж. Гілфорд).		12	6		6	2	14	
6	Теорії особистості в когнітивній і гуманістичній психології.		16	8		8	2	14	
Разом:		90	42	20	0	22	6	42	
Модуль III. Особистість у вітчизняній психології									
7	Поняття про структуру особистості у вітчизняній психології. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв та ін.). Класичні вітчизняні теорії особистості.		16	8		8	2	14	
8	Моделі особистості в сучасній українській психології.		12	6		6	2	14	
Разом:		60	28	14	0	14	4	28	
Екзамен									30
Усього годин:		270	112	54	0	58	16	112	30

III. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ I

ОСОБИСТІСТЬ У НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ

Лекція 1.1. Предмет і завдання психології особистості. Методи дослідження особистості (2 год.)

Психологія особистості як галузь науки, що вивчає закономірності становлення і розвитку особистості як суб'єкта життєтворчості. Предмет і завдання психології особистості. Проблеми психології особистості. Проблема дослідження особистості. Класифікація методів дослідження особистості. Емпіричні методи дослідження особистості. Методи для дослідження окремих якостей особистості. Прийоми типологізації у вивченні особистості. Переваги та недоліки емпіричних методів дослідження особистості. Проблема достовірності отриманих результатів.

Основні поняття теми: психологія особистості, емпіричні методи, спостереження, тест, бесіда, анкетування, експеримент, валідність, надійність, достовірність.

Семінар 1.1. Предмет і завдання психології особистості

Лекція 1.2. Сутність поняття «особистість» у психології (2 год.)

Особистість як психологічна реальність. Визначення поняття «особистість». Особистість як суб'єкт міжіндивідних відносин. Особистість й індивідуальність. Проблема співвідношення в особистості біологічного та соціального. Особистість як суб'єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності, системна якість індивіда, що формується у спільній діяльності та спілкуванні (Л. С. Виготський, О. М. Леонт'єв, С. Л. Рубінштейн, А. В. Петровський та ін.). Особистість як ансамбль ірраціональних несвідомих потягів (З. Фрейд). Особистість як результат психосоціальних криз (Е. Еріксон).

Основні поняття теми: особистість, індивід, людина, індивідуальність, системна якість, характеристики особистості, досвід, стійкість, мінливість, єдність.

Семінар 1.2. Сутність поняття «особистість» у психології

Лекція 1.3. Соціально-психологічний аспект особистості. Умови становлення і розвитку особистості (2 год.)

Характеристика основного змісту характеру особистості. Структура характеру. Типологія характеру як проблема експериментальних досліджень. Умови формування характеру. Акцентуації характеру.

Основні теоретичні підходи до вивчення детермінації поведінки та діяльності особистості. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості (Л. С. Виготський, О. М. Леонт'єв та ін.). Роль провідної

діяльності в розвитку особистості. Учинкова психологія стосовно умов становлення та розвитку особистості (О. В. Киричук, В. А. Роменець та ін.).

Основні поняття теми: характер, риси, акцентуація, активність, діяльність, провідна діяльність, вчинок, життєва енергія, розвиток, становлення, світосприйняття.

Семінар 1.3. Соціально-психологічний аспект особистості. Умови становлення і розвитку особистості

Лекція 1.4. Багатовимірність у розумінні особистості. Індивідний, суб'єктний, індивідуальний рівні розвитку особистості (2 год.)

Багатовимірність у розумінні особистості. Особистість як суб'єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності, системна якість індивіда, що формується в спільній діяльності і спілкуванні. Індивідний, суб'єктний, індивідуальний рівні розвитку особистості.

Соціально-психологічні механізми формування і функціонування особистості. Механізм інтеракції. Соціально-психологічні механізми взаємовпливу (переконування, навіювання, наслідування, емоційне зараження). Соціально-психологічні механізми взаєморозуміння (ідентифікація, емпатія, рефлексія).

Основні поняття теми: структура, цілісність, інтегративний підхід, біологічна підструктура, соціальна підструктура, психічні властивості, психічні процеси, психічні стани, інтеграція, суб'єктність.

Семінар 1.4. Багатовимірність у розумінні особистості

Лекція 1.5. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості (2 год.)

Наукові парадигми вивчення особистості. Структурний підхід у вивченні особистості: переваги й обмеження. Системний підхід у вивченні особистості: переваги й складності застосування.

Основні поняття теми: структура, цілісність, структурний підхід, системний підхід, інтегративний підхід.

Семінар 1.5. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості

Лекція 1.6-1.7. Типології особистості в психології (4 год.)

Типології у вивченні особистості. Індивідуально-типологічні властивості особистості та їх роль у становленні індивідуальності людини. Психодинамічні та адаптивні особливості темпераменту: темп, загальна активність, емоційність. Основні концептуальні підходи в дослідженні проблеми темпераменту (І. П. Павлов, Б. М. Теплов, В. М. Русалов, Я. Стреляу). Вплив властивостей темпераменту суб'єкта на його діяльність.

Конституційно-антропометричний підхід до особистості.

Конституційна концепція Е. Кречмера. Конституційно-антропометрична концепція У. Шелдона.

Задатки і здібності особистості. Обдарованість. Талант. Майстерність. Геніальність. Умови і фактори розвитку та реалізації здібностей, таланту, майстерності. Перспективні напрями розвитку здібностей.

Основні поняття теми: темперамент, нервові процеси, вища нервова діяльність, сила, урівноваженість, рухливість, лабільність, емоційність, сенситивність, динамічність, пластичність, ригідність, тип, стійкість, стиль поведінки, манера, здібності, задатки, інтелект, талант, геніальність.

Семінар 1.6. Типології особистості. Психофізіологічні властивості особистості

Семінар 1.7. Типології особистості. Генетичний вимір особистості: задатки і здібності

Лекція 1.8. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості (2 год.)

Потреби і мотиви як джерело активності особистості. Потреби як механізм, що запускає активність людини. Класифікація потреб. Мотив як усвідомлена потреба, як спонукання до активності. Класифікація мотивів. Структура мотиву. Функції мотиву. Мотив і мотивація. Мотивація як процес формування мотиву. Основні мотиваційні утворення. Зовнішня мотивація. Внутрішня мотивація. Спрямованість особистості як система стійких мотивів, що спонукають людину до діяльності (Л. І. Божович). Види спрямованості: спрямованість на взаємодію, ділова спрямованість, спрямованість на себе.

Основні поняття теми: потреба, мотив, інтерес, схильність, прагнення, бажання, спонука, світосприйняття, мотивація, спонукання, професійна спрямованість, гуманістична спрямованість, цінності та ціннісні орієнтації, мотивація досягнення, мета, успіх, казуальність, причинність, самоактуалізація.

Семінар 1.8. Мотивація й особистість. Емоційно-вольова сфера особистості.

Семінар 1.9. Розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості

Лекція 1.9. Сфера самосвідомості особистості (2 год.)

Визначення свідомості. Поняття свідомості у концепціях вітчизняних авторів (Л. С. Виготський, С. Л. Рубінштейн, А. Н. Леонтьєв, Г. С. Костюк). Властивості свідомості. Функції свідомості (відображальна, творча, регулятивно-оцінна, рефлексивна, духовна). Структура свідомості.

Психологічна сутність самосвідомості. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості особистості. Генезис самосвідомості. Структура самосвідомості: когнітивний, емоційно-оцінний і вольовий компоненти. Механізми самосвідомості. Ідентифікація, рефлексія, емпатія, децентрація. Поняття про психологічний захист. Види психологічного захисту: витіснення,

раціоналізація, проєкція, регресія, сублімація та ін. Самооцінка і рівень домагань як центральні характеристики самосвідомості. Види самооцінки і рівня домагань. Умови розвитку самосвідомості. Самопізнання. Саморегуляція і самоконтроль. Самовдосконалення у процесі самовиховання.

Основні поняття теми: свідомість, свідома діяльність, індивідуальний досвід, спілкування, трудова діяльність, цілеспрямована діяльність, структура свідомості, самосвідомість, успіх, домагання, психологічний захист, ідентифікація, емпатія, самооцінка, рівень домагань, самопізнання, саморегуляція, Я-концепція, Я-образ.

Семінар 1.10. Поняття свідомості та самосвідомості особистості

Лекція 1.10. Особистісне зростання і його критерії. Зріла особистість (2 год.).

Зріла особистість та її характеристика. Продуктивна особистість. Індивідуована особистість. Самоактуалізована особистість й її характеристики. Особистісне зростання і вершинні переживання. Особистість повного функціонування й її характеристики. Проблема особистісного вибору (Е. Фромм).

Основні поняття теми: дорослість та зрілість, продуктивність, індивідуація, особистісне зростання, самоактуалізація та шляхи її досягнення.

Семінар 1.11. Особистісна зрілість й умови її розвитку.

МОДУЛЬ II.

ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ

Лекція 2.1. Структурні концепції особистості у зарубіжній психології (2 год.)

Структурні концепції особистості, їх загальна характеристика. Компоненти теорії особистості. Критерії оцінки теорії особистості.

Концепції рис особистості. Теорії особистості в межах психоаналітичного підходу. Проблема особистості в гуманістичній психології. Концепції типу особистості. Концепція особистісних конструктів. Теорії особистості в екзистенційній психології. Особистість з точки зору теорії наuczіння.

Основні поняття теми: динаміка, колективне несвідоме, архетип, комплекс неповноцінності, Я-ідеальне, Я-реальне, риси, структура рис, структура існування.

Семінар 2.1. Структурні концепції особистості у зарубіжній психології.

Лекція 2.2. Психоаналітичний напрям в розумінні особистості (2 год.)

Класичний психоаналіз (Зигмунд Фройд): основні концептуальні положення й принципи щодо розуміння особистості. Інстинкти як засаднича рушійна сила поведінки людини. Тривожність. Розвиток особистості: психосексуальні стадії. Положення З. Фрейда щодо природи людини. Практична значущість психоаналітичної теорії. Дослідження несвідомого як психоаналітична терапія.

Основні поняття теми: інстинкт, тривожність, психосексуальні стадії, психоаналітична теорія, свідоме, несвідоме, надсвідоме.

Семінар 2.2. Психоаналітичний напрям в розумінні особистості.

Лекція 2.3. Неопсихоаналітичні теорії особистості (2 год.)

Теорії особистості в межах нового психоаналітичного підходу (К. Юнг, А. Адлер й ін.). Проблема особистості в індивідуальній психології (А. Адлер). Аналітична теорія особистості та концепції типу особистості (К. Юнг). Его-теорія особистості (Е. Еріксон). Розвиток особистості за Е. Еріксоном: психосоціальні стадії. Соціокультурна психологія К. Хорні. Особистість в гуманістичному психоаналізі Е. Фромма.

Основні поняття теми: динаміка, колективне несвідоме, архетип, комплекс неповноцінності, Я-ідеальне, Я-реальне, існування, свобода.

Семінар 2.3. Проблема особистості в аналітичній психології.

Семінар 2.4. Проблема особистості в індивідуальній психології.

Лекція 2.4. Диспозиційний напрям у психології особистості: теорія особистості Г. Олпорта (2 год.)

Загальна характеристика диспозиційного напрямку в психології особистості. Диспозиційна теорія особистості Гордона Олпорта. Концепція риси особистості. Пропріум: розвиток себе. Функціональна автономія особистості. Факторний аналіз як метод дослідження особистості.

Основні поняття теми: диспозиції, риси, пропріум, функціональна автономія, факторний аналіз.

Семінар 2.5. Диспозиційний напрям у психології особистості.

Лекція 2.5. Диспозиційний напрям у психології особистості: теорія типів особистості Г. Айзенка та структурна теорія рис особистості Р. Кеттела (2 год.)

Теорія типів особистості Г. Айзенка. Екстраверсія, інтроверсія. Екстраверти й інтроверти, їх загальна характеристика.

Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела. Первинні фактори. Рис першого порядку. Рис другого порядку. Кореляційні матриці. Синтальність. Карта особистості.

Основні поняття теми: екстраверсія, інтроверсія, риси, структура рис,

синтальність.

Семінар 2.6. Теорії рис особистості.

Лекція 2.6. Концепція особистості Дж. Гілфорда (2 год.)

Творча особистість. Концепція дивергентного мислення особистості Дж. Гілфорда. Трьохмірна теоретична модель структури інтелекту. Гнучкість мислення. Оригінальність. Інтелектуальні здібності. Мисленнєві операції.

Основні поняття теми: творчість, дивергентне мислення, модель інтелекту, гнучкість мислення, інтелектуальні здібності, мисленнєві операції.

Семінар 2.7. Концепція особистості Дж. Гілфорда.

Лекція 2.7. Когнітивні концепції особистості у зарубіжній психології (2 год.)

Загальна характеристика когнітивного підходу в психології особистості. Розвиток мислення в онтогенезі особистості (за теорією Ж. Піаже). Сенсомоторний інтелект. Доопераційне мислення. Стадія конкретних операцій. Стадія формальних операцій.

Концепція особистісних конструктів (Дж. Келлі). Когнітивно прості особистості. Когнітивно складні особистості.

Теорія поля К. Левіна. Життєвий простір особистості. Психологічне оточення. Регіони і кордони. Локомодації. Тимчасова перспектива.

Основні поняття теми: когнітивна психологія, сенсомоторний інтелект, доопераційне мислення, конкретні операції, формальні операції, особистісний конструкт, когнітивно проста особистість, когнітивно складна особистість, життєвий простір особистості, локомодації.

Семінар 2.8. Когнітивні концепції особистості.

Лекція 2.8. Соціально-когнітивні теорії особистості (2 год.)

Особистість з точки зору теорії наučіння. Соціально-когнітивна теорія особистості А. Бандури. Патерни. Научіння через моделювання. Спостереження як підкріплення в научінні. Непряме підкріплення. Самопідкріплення. Самоконтроль. Самоефективність. Саморегуляція.

Теорія соціального научіння Дж. Роттера. Потенціал поведінки. Очікування. Цінність підкріплення. Локус контролю. Екстернали. Інтернали.

Основні поняття теми: патерни, научіння, моделювання, підкріплення, само підкріплення, самоконтроль, само ефективність, саморегуляція, потенціал поведінки, очікування, локус контролю, екстернали, інтернали.

Семінар 2.9. Соціально-когнітивні теорії особистості.

Лекція 2.9. Концепції особистості в гуманістичній психології (2 год.)

Проблема особистості в гуманістичній психології. Ключові принципи

гуманістичної психології. Психологічна теорія свідомості В. Джемса. Потік свідомості. Чисте Я. Емпіричне Я. Фізична особистість. Соціальна особистість. Духовна особистість. Ієрархія особистостей. Самоповага. Успіх. Рівень домагань.

Феноменологічна теорія особистості К. Роджерса. Тенденція актуалізації як провідний мотив особистості. Я-концепція. Особистість, яка повноцінно функціонує. Самоактуалізація. Людиноцентрована психотерапія.

Екзистенційна психологія. Проблема особистості в логотерапії В. Франкла. Сенс життя та свобода вибору особистості. Екзистенційна теорія Р. Мея. «Буття-в-світі».

Основні поняття теми: потік свідомості, чисте Я, емпіричне Я, фізична особистість, соціальна особистість, духовна особистість, самоповага, успіх, рівень домагань, Я-концепція, Я-ідеальне, Я-реальне, самоактуалізація, людиноцентрована психотерапія, екзистенційна психологія, сенс життя, свобода вибору, «буття-в-світі».

Семінар 2.10. Концепції особистості в гуманістичній психології.

Лекція 2.10. Теорії розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості (2 год.)

Умови розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості. Дефіцитарна мотивація й мотивація досягнення (А. Маслоу). Розвиток мотивації в діяльності особистості. Теорія мотивації досягнення успіху й уникнення невдач у різних видах діяльності (Дж. Аткинсон, Д. Макклеланд). Теорія каузальної атрибуції: пояснення особистістю мотивів своєї поведінки і поведінки інших людей (Ф. Хайдер, Дж. Келлі). Самоактуалізація особистості. Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика спрямованості (М. Рокич). Термінальні та інструментальні цінності.

Основні поняття теми: мотивація досягнення, мета, успіх, казуальність, причинність, самоактуалізація, цінності та ціннісні орієнтації.

Семінар 2.11. Теорії розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості.

МОДУЛЬ III

ОСОБИСТІТЬ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Лекція 3.1. Поняття про структуру особистості у вітчизняній психології (2 год.)

Структура особистості у вітчизняній психології (Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, С. Л. Рубінштейн, К. К. Платонов й ін.). Структурний підхід О. М. Леонтьєва. Інтраіндивідна, інтеріндивідна і метаіндивідна підсистеми структури особистості (А. В. Петровський).

Основні поняття теми: структура, цілісність, структурний підхід,

психічні властивості, психічні процеси, психічні стани, інтеграція.

Семінар 3.1. Структура особистості у вітчизняній психології.

Лекція 3.2. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості у вітчизняній психології (2 год.)

Концепції особистості у вітчизняній психології за діяльнісного наукового підходу (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв й ін.). Проблема особистості в роботах Б. Г. Ананьєва. Центральний системоутворювальний компонент структури особистості: спрямованість (Л. І. Божович), динамічні смислові системи (Л. С. Виготський), ставлення (В. М. М'ясищев), установки (Д. І. Узнадзе), диспозиції (В. А. Ядов) тощо.

Основні поняття теми: діяльність, навички, установка, диспозиція, стереотип, персоналізація, значення, сенс, фіксація.

Семінар 3.2. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості.

Лекція 3.3-3.4 Класичні вітчизняні теорії особистості (4 год.)

Теорія особистості у працях Г. С. Костюка. Особистість як «система систем» психологічних властивостей. Принцип розвитку як методологічна основа розуміння процесу становлення особистості.

Динамічна функціональна теорія особистості за К. К. Платоновим. Єдність особистості й діяльності. Психологічна структура особистості за К. К. Платоновим.

Особистість у філософсько-психологічній концепції С. Л. Рубінштейна. Взаємозв'язок життєвого шляху та загального психологічного складу особистості. Психологічна структура властивостей особистості. Властивості особистості як регулятори поведінки та діяльності особистості.

Розуміння особистості через систему методологічних принципів (за О. М. Ткаченком).

Концепція українського персоналізму О. Кульчицького. Особистість як інтегративний зв'язок психічних функцій і явищ.

Основні поняття теми: загальне, типове, індивідуальне в особистості; підсистеми в структурі особистості; принцип розвитку; види формування особистості; цілісність; інтеграція, регуляція, світосприйняття, персоналізація, значення, сенс; персональна надбудова, комплекс меншовартості, український персоналізм.

Семінар 3.3. Класичні вітчизняні теорії особистості.

Семінар 3.4. Динамічна функціональна теорія особистості.

Лекція 3.5. Особистість як категорія наукових розвідок у сучасній вітчизняній психології (2 год.)

Особистість як інтегральна психологічна якість у працях С. Д. Максименка, Г. О. Балла, М. Й. Боришевського й інших.

Сучасні теорії формування особистості в українській психології. Теорія розвитку особистості школяра в навчальній діяльності (за О. К. Дусавицьким). Теорія виховання творчої особистості на основі стратегіального підходу (за В. О. Моляко).

Основні поняття теми: цілісність, унікальність або індивідуальна неповторність, активність, принципова незавершеність, саморегуляція, саморозвиток; розвивальне навчання, інтерес, ідеал, характер; творча особистість.

Семінар 3.5. Особистість у сучасній вітчизняній психології.

Лекція 3.6. Моделі особистості в сучасній українській психології (2 год.)

Моністична теорія багатовимірного розвитку особистості у працях В. Ф. Моргуна. Методологічні засади розуміння багатовимірної природи та побудови особистості. Прикладні та прогностичні дослідження на засадах теорії багатовимірного розвитку особистості.

Суб'єктність особистості (за В. О. Татенком).

Індивід й особистість у психологічній теорії часу Б. Й. Цуканова.

Життєвий світ особистості (за Т. М. Титаренко) та стратегії її самореалізації.

Основні поняття теми: багатовимірний розвиток особистості, суб'єктність, життєвий простір особистості, життєвий час особистості.

Семінар 3.6. Моделі особистості в сучасній українській психології.

Лекція 3.7. Сучасний стан психології особистості у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі (2 год.)

Психологія особистості як інтегративна дисципліна. Перспективні напрями наукових досліджень проблемного поля психології особистості в Україні та світі. Сучасні парадигми в персонології.

Культурно-психологічна концепція особистості: спроба синтезу теоретичних уявлень вітчизняних і зарубіжних психологів про особистість.

Основні поняття теми: цілісна особистість, інтеграція, регуляція, диспозиція, стереотип, персоналізація, значення, сенс.

Семінар 3.7. Перспективи психології особистості у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія особистості» для напрямку підготовки «Психологія»

Разом: 270 год.: лекції – 54 год., семінарські заняття – 58 год., самостійна робота – 112 год., модульний контроль – 16 год., семестровий контроль – 30 год.

	Модуль I	Модуль II	Модуль III
Назва модуля	Особистість у науковому пізнанні	Теорії особистості	Особистість у вітчизняній психології
Кількість балів за модуль	191 балів	191 балів	124 балів
Теми лекцій	<p>1.1. Предмет і завдання психології особистості. Методи дослідження особистості.</p> <p>1.2. Сутність поняття «особистість» у психології.</p> <p>1.3. Соціально-психологічний аспект особистості.</p> <p>1.4. Багатовимірність у розумінні особистості.</p> <p>1.5. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості.</p> <p>1.6.-1.7. Типології особистості в психології.</p> <p>1.8. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості.</p> <p>1.9. Сфера самосвідомості особистості.</p> <p>1.10. Особистісне зростання і його критерії. Зріла особистість.</p>	<p>2.1. Структурні концепції особистості у зарубіжній психології.</p> <p>2.2. Психоаналітичний напрям в розумінні особистості.</p> <p>2.3. Неопсихоаналітичні теорії особистості.</p> <p>2.4. Диспозиційний напрям у психології особистості: теорія особистості Г. Олпорта.</p> <p>2.5. Теорія типів особистості Г. Айзенка та структурна теорія рис особистості Р. Кеттела.</p> <p>2.6. Концепція особистості Дж.Гілфорда.</p> <p>2.7. Когнітивні концепції особистості у зарубіжній психології.</p> <p>2.8. Соціально-когнітивні теорії особистості.</p> <p>2.9. Концепції особистості в гуманістичній психології.</p> <p>2.10. Теорії розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості.</p>	<p>3.1. Поняття про структуру особистості у вітчизняній психології.</p> <p>3.2. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості у вітчизняній психології</p> <p>3.3.-3.4. Класичні вітчизняні теорії особистості.</p> <p>3.5. Особистість як категорія наукових розвідок у сучасній вітчизняній психології.</p> <p>3.6. Моделі особистості в сучасній українській психології.</p> <p>3.7. Сучасний стан психології особистості у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі.</p>
	10 б.	10 б.	7 б.
Теми семінарських занять	<p>1.1. Предмет і завдання психології особистості.</p> <p>1.2. Сутність поняття «особистість» у психології.</p> <p>1.3. Соціально-психологічний аспект особистості.</p> <p>1.4. Багатовимірність у розумінні особистості.</p> <p>1.5. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості.</p> <p>1.6. Типології</p>	<p>2.1. Структурні концепції особистості у зарубіжній психології.</p> <p>2.2. Психоаналітичний напрям в розумінні особистості.</p> <p>2.3. Проблема особистості в аналітичній психології</p> <p>2.4. Проблема особистості в індивідуальній психології</p> <p>2.5. Диспозиційний напрям у психології особистості.</p> <p>2.6. Теорії рис особистості</p>	<p>3.1. Структура особистості у вітчизняній психології.</p> <p>3.2. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості</p> <p>3.3. Класичні вітчизняні теорії особистості</p> <p>3.4. Динамічна функціональна теорія особистості.</p> <p>3.5. Особистість у сучасній вітчизняній психології.</p> <p>3.6. Моделі особистості в</p>

	<p>особистості. Психофізіологічні властивості особистості 1.7. Типології особистості. Генетичний вимір особистості. 1.8. Мотивація й особистість. Емоційно-вольова сфера особистості. 1.9. Розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості. 1.10. Поняття свідомості та самосвідомості особистості. 1.11. Особистісна зрілість й умови її розвитку.</p>	<p>2.7. Концепція особистості Дж.Гілфорда. 2.8. Когнітивні концепції особистості. 2.9. Соціально-когнітивні теорії особистості. 2.10. Концепції особистості в гуманістичній психології. 2.11. Теорії розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості.</p>	<p>сучасній українській психології. 3.7. Перспективи психології особистості у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі.</p>
	121 б.	121 б.	77 б.
Самостійна робота	Ведення термінологічного словника (15 балів)	Ведення термінологічного словника (15 балів)	Ведення термінологічного словника (10 балів)
Види поточного контролю	Модульні контрольні роботи 1 (45 балів)	Модульні контрольні роботи 2 (45 балів)	Модульні контрольні роботи 3 (30 балів)
Загальна кількість балів	506 балів (коефіцієнт для переведення у 60-бальну шкалу 8,43)		
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)		

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Модуль I.

ОСОБИСТІТЬ У НАУКОВОМУ ПІЗНАННІ

Семінар 1.1. Предмет і завдання психології особистості

1. Об'єкт і предмет психології особистості.
2. Завдання психології особистості.
3. Проблемне поле психології особистості.
4. Методи дослідження особистості.
5. Стратегії вивчення особистості.

Семінар 1.2. Сутність поняття «особистість» у психології

1. Особистість як психічна реальність.
2. Множина понять особистості: причини і наслідки.
3. Основні проблеми психології особистості.
4. Принципові позиції, які визначають особистість.
5. Процеси особистості та її психологічні утворення.

Семінар 1.3. Соціально-психологічний аспект особистості. Умови становлення і розвитку особистості

1. Соціально-психологічні механізми формування особистості.
2. Вчинок як одиниця аналізу характеру особистості.
3. Рис характеру. Акцентуації характеру. Залежність соціального інтелекту від рис характеру особистості.
4. Соціально-психологічні механізми взаємовпливу.
5. Соціально-психологічні механізми взаєморозуміння.
6. Умови становлення і розвитку особистості.

Семінар 1.4. Багатовимірність у розумінні особистості

1. Особистість як системна якість індивіда, що формується в спільній діяльності і спілкуванні.
2. Особистість як суб'єкт соціальних стосунків і свідомої діяльності.
3. Диференціація понять: людина, індивід, особистість.
4. Індивідний, суб'єктний, індивідуальний рівні розвитку особистості.
5. Індивідуальність.

Семінар 1.5. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості

1. Наукові парадигми вивчення особистості.
2. Структурний підхід у вивченні особистості: переваги й обмеження.
3. Системний підхід у вивченні особистості: переваги й складності застосування.
4. Інтегральний підхід у вивченні особистості.

Семінар 1.6. Типології особистості. Психофізіологічні властивості особистості

1. Типології особистості як проблема експериментальних досліджень.
2. Темперамент та його характеристики. Основні властивості нервової системи (рухливість, урівноваженість, сила).
3. Типи темпераменту. Адаптивні можливості темпераменту.
4. Основні концептуальні підходи в дослідженні проблеми темпераменту (І. П. Павлов, Б. М. Теплов, В. М. Русалов, Я. Стреляу).
5. Конституційна типологія.
6. Сенсорна типологія.
7. Психогеометрична типологія.

Семінар 1.7. Типології особистості. Генетичний вимір особистості: задатки і здібності

1. Поняття про здібності. Здібності і розвиток людини. Природа людських здібностей. Індивідуальні відмінності. Задатки і здібності.
2. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість. Талант. Геніальність. Творчі здібності особистості та їх розвиток.
3. Залежність характеру від темпераментальних особливостей особистості.
4. Соціальні типи характеру (Е. Фромм).
5. Типи особистості за К.-Г.Юнгом.

Семінар 1.8. Мотивація й особистість. Емоційно-вольова сфера особистості

1. Мотиваційна сфера особистості й її основні утворення.
2. Види і роль емоцій у житті людини. Емоційний досвід особистості.
3. Емпатія, характеристика емпатійної особистості.
4. Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки. Розвиток волі в людини.
5. Саморегуляція і самоконтроль особистості.

Семінар 1.9. Розвиток ціннісно-мотиваційної сфери особистості

1. Основні характеристики ціннісно-мотиваційної сфери особистості.
2. Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика спрямованості.
3. Форми прояву спрямованості.
4. Мотив, як намір, ідея, почуття, переживання (Л. І. Божович);
5. Теорія потреб А. Маслоу.

Семінар 1.10. Поняття свідомості та самосвідомості особистості

1. Структура свідомості.
2. Взаємозв'язок свідомості і самосвідомості особистості.
3. Узагальнена структура самосвідомості особистості.
4. Модель структури самосвідомості: самість і Я (К. Юнг).
5. Я-концепція як продукт самосвідомості особистості й її структура.
6. Складові Я-концепції особистості й їх роль у становленні та розвитку

особистості.

7. Поняття про Я-образ, самооцінку, самоствалення, саморегуляцію, самоконтроль.

Семинар 1.11. Особистісна зрілість й умови її розвитку

1. Зріла особистість й її характеристики.
2. Продуктивна особистість.
3. Самоактуалізована особистість й її вершинні переживання (А. Маслоу).
4. Саморозвиток і самовдосконалення особистості.
5. Самореалізація та самотворення особистості.

Рекомендована література: основна [1-6]; додаткова література в загальному списку п. XII.

Модуль II

ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ

Семинар 2.1. Структурні концепції особистості у зарубіжній психології

1. Загальна характеристика структурних концепцій особистості.
2. Компоненти і критерії оцінки теорії особистості.
3. Структурні концепції особистості в психоаналізі й неопсихоаналізі.
4. Структурні концепції особистості в диспозиційній психології.
5. Структурні концепції особистості в когнітивній психології.
6. Структурні концепції особистості в гуманістичній психології.

Семинар 2.2. Психоаналітичний напрям в розумінні особистості

1. Концептуальні положення й принципи розуміння особистості Зигмундом Фройдом.
2. Інстинкти як рушійна сила поведінки людини.
3. Розвиток особистості: психосексуальні стадії.
4. Практична значущість психоаналітичної теорії.

Семинар 2.3. Проблема особистості в аналітичній психології

1. Теорії особистості в межах нового психоаналітичного підходу.
2. Аналітична теорія особистості: Карл Густав Юнг.
3. Соціокультурна психологія К. Хорні.

Семинар 2.4. Проблема особистості в індивідуальній психології

1. Концепти індивідуальної психології Альфреда Адлера.
2. Психосоціальна теорія розвитку особистості Еріка Еріксона.
3. Особистість в гуманістичному психоаналізі Е. Фромма.

Семинар 2.5. Диспозиційний напрям у психології особистості

1. Загальна характеристика диспозиційного напрямку в психології

особистості.

2. Диспозиційна теорія особистості Гордона Олпорта.
3. Факторний аналіз як метод дослідження особистості.
4. Модель «Великої п'ятірки» у психології особистості.

Семинар 2.6. Теорії рис особистості

1. Теорія типів особистості Г. Айзенка. Екстраверсія, інтроверсія.
2. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттела.
3. Карта особистості.

Семинар 2.7. Концепція особистості Дж. Гілфорда

1. Концепція дивергентного мислення особистості Дж. Гілфорда.
2. Модель структури інтелекту.
3. Інтелектуальні здібності.
4. Мисленнєві операції.

Семинар 2.8. Когнітивні концепції особистості

1. Теорія розвитку мислення в онтогенезі особистості (Ж. Піаже).
2. Концепція особистісних конструктів (Дж. Келлі).
3. Теорія поля К. Левіна.

Семинар 2.9. Соціально-когнітивні теорії особистості

1. Соціально-когнітивна теорія особистості А. Бандури.
2. Самоконтроль. Самоефективність. Саморегуляція.
3. Теорія соціального наочіння Дж. Роттера.
4. Локус контролю. Екстернальність й інтернальність.

Семинар 2.10. Концепції особистості в гуманістичній психології

1. Психологічна теорія свідомості В. Джемса.
2. Феноменологічна теорія особистості К. Роджерса.
3. Проблема особистості в логотерапії В. Франкла.
4. Екзистенційна теорія Р. Мея.

Семинар 2.11. Теорії розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості

1. Дефіцитарна мотивація й мотивація досягнення (А. Маслоу).
2. Теорія мотивації досягнення успіху й уникнення невдач (Дж. Аткинсон, Д. Макклеланд).
3. Теорія каузальної атрибуції (Ф. Хайдер, Дж. Келлі).
4. Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика спрямованості (М. Рокич).
5. Термінальні та інструментальні цінності.

Рекомендована література: основна [1-6]; додаткова література в загальному списку п. XII.

Модуль III

ОСОБИСТІТЬ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Семінар 3.1. Структура особистості у вітчизняній психології

1. Функції та структура особистості.
2. Поняття про структуру особистості у вітчизняній психології (Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, С. Л. Рубінштейн, К. К. Платонов й ін.).
3. Структурний підхід до особистості О. М. Леонтєва.
4. Інтраіндивідна, інтеріндивідна і метаіндивідна підсистеми структури особистості (А. В. Петровський).

Семінар 3.2. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості

1. Концепції особистості у вітчизняній психології за діяльнісного наукового підходу.
2. Проблема особистості в роботах Б. Г. Ананьєва.
3. Системоутворювальний компонент структури особистості:
  - спрямованість (Л. І. Божович);
  - динамічні смислові системи (Л. С. Виготський);
  - ставлення (В. М. М'ясищев);
  - установки (Д. І. Узнадзе);
  - диспозиції (В. А. Ядов).

Семінар 3.3. Класичні вітчизняні теорії особистості

1. Структура особистості за С. Л. Рубінштейном.
2. Особистість у концепції О. Г. Ковальова.
3. Особистість у концепції Г. С. Костюка.
4. Концепція українського персоналізму О. Кульчицького.

Семінар 3.4. Динамічна функціональна теорія особистості

1. Функціональна динамічна теорія особистості за К. К. Платоновим.
2. Психологічна структура особистості за К. К. Платоновим.

Семінар 3.5. Особистість у сучасній вітчизняній психології

1. Особистість як інтегральна психологічна якість у працях С. Д. Максименка.
2. Особистість у роботах Г. О. Балла.
3. Особистість у працях М. Й. Боришевського.
4. Теорія розвитку особистості в навчальній діяльності (за О. К. Дусавицьким).
5. Теорія виховання творчої особистості (за В. О. Моляко).

Семінар 3.6. Моделі особистості в сучасній українській психології

1. Моністична теорія багатовимірного розвитку особистості у працях

- В. Ф. Моргуна.
2. Суб'єктність особистості (за В. О. Татенком).
  3. Особистість у психологічній теорії часу Б. Й. Цуканова.
  4. Життєвий світ особистості (за Т. М. Титаренко).

Семинар 3.7. Перспективи психології особистості у вітчизняному та зарубіжному науковому просторі

1. Психологія особистості як інтегративна дисципліна.
2. Сучасні парадигми в персонології.
3. Перспективні напрями наукових досліджень проблемного поля психології особистості у світі.
4. Перспективні напрями наукових досліджень проблемного поля психології особистості в Україні.

Рекомендована література: основна [1-6]; додаткова література в загальному списку п. XII.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Провідними завданням для самостійної роботи студентів з курсу є:

- теоретичне опрацювання отриманої інформації з певної теми;
- практичне застосування отриманих знань у підготовці до семінарських занять;
- постійне ведення термінологічного словника (кожний понятійно опрацьований модуль – 5 балів).

Таблиця 1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання
Модуль I.			
Особистість в науковому пізнанні			
Тема 1. Предмет і завдання психології особистості. Сутність поняття «особистість» у психології. Соціально-психологічний аспект особистості. Умови становлення і розвитку особистості. (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 1.1-1.3.
Тема 2. Багатовимірність у розумінні особистості. Індивідний, суб'єктний, індивідуальний рівні розвитку особистості. Структурний і системний наукові підходи у вивченні особистості. Типології особистості (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 1.4-1.7.
Тема 3. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості. Самосвідомість. Особистісне зростання і його критерії. Ключові характеристики особистості. Зріла особистість. Проблема особистісного вибору (Е. Фромм) (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 1.8-1.11.

42 год.		15	
Модуль II.			
Теорії особистості			
Тема 4. Структурні концепції особистості в зарубіжній психології. Психоаналітичні та неопсихоаналітичні теорії особистості (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 2.1-2.4.
Тема 5. Диспозиційний напрям: концепції рис особистості (Г. Олпорт, Р. Кеттел, Г. Айзенк, Дж. Гілфорд) (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 2.5-2.7.
Тема 6. Теорії особистості в когнітивній і гуманістичній психології (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 2.8-2.11.
42 год.		15	
Модуль III.			
Особистість у вітчизняній психології			
Тема 7. Поняття про структуру особистості у вітчизняній психології. Діяльнісний підхід до становлення і розвитку особистості (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв та ін.). Класичні вітчизняні теорії особистості (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 3.1-3.4.
Тема 8. Моделі особистості в сучасній українській психології (14 год.)	Семінари, модульний контроль, екзамен	5	До семінарів 3.5-3.7.
28 год.		10	
<i>Разом: 112 год.</i>	<i>Разом: 40 балів</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Психологія особистості» оцінюються за системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчального плану. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення в європейську (ECTS) шкалу подано у табл.

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю:

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	27
2.	Відвідування семінарських занять	29
3.	Відповіді на семінарських заняттях	290
4.	Модульні контрольні роботи	120
5.	Самостійна робота	40
	Загальна кількість балів	506
	Коефіцієнт для переведення у 60-бальну шкалу	$506:60=8,43$
6.	Екзамен	40
	Підсумковий рейтинговий бал	100

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Порядок переведення рейтингових показників успішності в оцінки за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності

E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, модульні контрольні роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження й есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

1. За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* ілюстрація, демонстрація.

2. За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом

викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- 1. Методи стимулювання інтересу до навчання:** навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Матеріал курсу викладається студенту на лекційних заняттях. Готуючись до семінарських занять по додатковій літературі студент розширює своє бачення проблем, що досліджуються.

Готуючи відповіді на питання самостійної роботи студент уточнює своє розуміння матеріалу. Виконання самостійної роботи здійснюється в робочих зошитах у довільній формі.

На індивідуальних консультаціях студент має можливість щодо покращення своєї оцінки отриманої на семінарі (чи не отриманої в силу різних причин) в результаті співбесіди з викладачем. У випадку недостатнього розуміння тих питань, що вивчаються, студент має змогу звернутися до викладача за роз'ясненнями.

- 2. Методи оцінювання:**

Оцінюванню підлягає робота студента на семінарських і практичних заняттях (підготовка, відповідь, активність у доповненнях, опануванні чи обговоренні – дискусії), підготовка відповідей на завдання самостійної роботи, та загальна активність пізнавального плану.

Оцінюється як володіння матеріалом, так і мисленнєва активність студента, що виявляється в чітких формулюваннях думок і в постановці проблемних питань.

Особливою формою оцінювання і контролю є модульна контрольна робота.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю;
- ✓ завдання для поточного контролю знань.

X. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Предмет і завдання курсу «Психологія особистості».
2. Співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
3. Визначення індивіда, особистості, суб'єкта діяльності,

індивідуальності в концепції особистості Б.Г. Ананьєва.

4. Сутність поняття «особистість» у психодинамічних теоріях особистості.

5. Сутність поняття «особистість» у когнітивних теоріях особистості.

6. Сутність поняття «особистість» у гуманістичних теоріях особистості.

7. Сутність поняття «особистість»: біхевіористичний підхід.

8. Сутність поняття «особистість» у вітчизняних теоріях особистості.

9. Концепція особистості В.М. М'ясищева.

10. Характеристика методів дослідження особистості.

11. Структура особистості у вітчизняній психології.

12. Концепція особистості К.К. Платонова.

13. Концепція особистості О.М. Леонтьєва.

14. Концепція особистості С.Л. Рубінштейна.

15. Рівні аналізу структури особистості за А.В. Петровським.

16. Принципи побудови структури особистості за Б.Г. Ананьєвим.

17. Структура особистості в психоаналітичній теорії особистості

3. Фрейда.

18. Структура особистості за К.Г. Юнгом.

19. Типологія особистостей у теорії К. Юнга.

20. Структура особистості в когнітивних теоріях особистості.

21. Структура особистості в біхевіористичних теоріях особистості.

22. Структура особистості в гуманістичних теоріях особистості.

23. Диспозиційна теорія особистості Гордона Оллпорта.

24. Факторна теорія рис Раймонда Кетела.

25. Теорія особистих конструктів Дж. Келлі.

26. Джерела активності особистості у різних психологічних теоріях особистості.

27. Умови становлення і розвитку особистості з погляду вітчизняних психологів.

28. Основні психосоціальні стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном.

29. Стадії розвитку особистості за Д. Ельконіним.

30. Стадії розвитку особистості за Г.С. Костюком.

31. Становлення і розвиток особистості з позиції психодинамічних теорій.

32. Становлення і розвиток особистості з позиції біхевіоризму.

33. Умови становлення і розвитку особистості: гуманістична психологія.

34. Стадії розвитку особистості в різних психологічних концепціях.

35. Рівні розвитку особистості.

36. Психологічне зростання (індивідуація) у теорії К. Юнга.

37. Критерії психологічно зрілої особистості з позицій гуманістичної психології.

38. Психологічно зріла особистість у вітчизняній психології.

39. Життєвий шлях людини й фази розвитку особистості з погляду Б.Г. Ананьєва.

40. Індивідуальність особистості та її розвиток.

41. Особистість і темперамент.

42. Особистість і характер.
43. Особистість і здібності.
44. Проблема співвідношення набутого і спадкового у структурі особистості: біогенетичний підхід.
45. Проблема співвідношення набутого і спадкового у структурі особистості: соціогенетичний підхід.
46. Проблема співвідношення набутого і спадкового у вітчизняній психології.
47. Мотиваційна сфера особистості.
48. Потреби як джерело активності особистості.
49. Роль мотиву в житті особистості.
50. Сутність ієрархічної теорії мотивації А. Маслоу.
51. Спрямованість як провідний компонент структури особистості.
52. Прояви спрямованості в інтересах людини. Переконавання й ідеали особистості.
53. Види спрямованості особистості.
54. Форми прояву спрямованості особистості.
55. Ціннісні орієнтації як змістовна характеристика мотиваційної сфери особистості.
56. Проблема розвитку ціннісно-мотиваційної сфери у вітчизняних теоріях особистості.
57. Проблеми розвитку ціннісно-мотиваційної сфери в закордонних теоріях особистості.
58. Умови розвитку ціннісно-мотиваційної сфери особистості.
59. Сутність процесу «зсув мотиву на мету» (за О.М. Леонтьєвим).
60. Свідомість: сутність, структура.
61. Самосвідомість особистості: сутність і структура.
62. Я-концепція особистості.
63. Механізми становлення самосвідомості.
64. Можливості розвитку самосвідомості особистості.
65. Самоставлення й самооцінка особистості.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Варій М.Й. Психологія особистості : навч. посіб. / М.Й.Варій. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
2. Коpecь Л.В. Психологія особистості : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л.В.Копець. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 460 с.
3. Москалець В.П. Психологія особистості : навч. посіб. / В.П.Москалець – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 262 с.
4. Психологія особистості : словник - довідник / за ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
5. Рибалка В.В. Теорії особистості у вітчизняній психології : навч. посіб. / В.В. Рибалка. – К. : ІПППО АПН України, 2006. – 530 с.

6. Холл С., Линдсей Г. Теории личности / Кэлвин С.Холл, Гарднер Линдсей; перев. И.Гриншпуна. – М. : Психотерапия, 2008. – 656 с.

Додаткова:

1. Абульханова-Славская К. А. Развитие личности в процессе жизнедеятельности / К. А. Абульханова-Славская // Психология формирования и развития личности. – М. : Наука, 1981. – 363 с.

2. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1968. – 339 с.

3. Анцыферова Л. И. О динамическом подходе к психологическому изучению личности / Л. И. Анцыферова // Психологический журнал. – 1981. – № 2. – С. 8-18.

4. Асмолов А.Г. Психология личности : учебник / А.Г.Асмолов. – М. : изд-во МГУ, 1990. – 367 с.

5. Батаршев А. В. Базовые психологические свойства и профессиональное самоопределение личности : практическое руководство по психологической диагностике / А. В. Батаршев. – СПб. : Речь, 2005. – 208 с.

6. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Роберт Бернс. – пер. с англ. – М. : Прогресс, 1986. – 420 с.

7. Бех І. Д. Категорія становлення в контексті розвитку “Образу-Я” особистості / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1992. – № 3. – С. 9-21.

8. Большой психологический словарь / под ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. – 3-е изд., доп. и перераб. – СПб. : ПРАЙМ-ЕВРОзнак, 2006. – 672 с. – (Большая университетская библиотека).

9. Бороздина Л. В. Что такое самооценка? / Л. В. Бороздина // Психологический журнал. – 1992. – Т. 13. – № 4. – С. 99-100.

10. Брушлинский А. В. Проблемы психологии субъекта / А. В. Брушлинский. – М. : ИП РАН, 1994. – 346 с.

11. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Ф. Бурлачук. – 3-е изд. – СПб. : Питер, 2007. – 688 с. : ил. – (Серия «Мастера психологи»).

12. Выготский Л. С. Психология / Л. С. Выготский. – 5-е изд., испр. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. – 1008 с.

13. Гуменюк О. Є. Психологія Я-концепції : навч. посіб. / О. Є. Гуменюк. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – 310 с.

14. Джеймс У. Беседы с учителями о психологии / Уильям Джеймс. – М. : Совершенство, 1998. – 160 с.

15. Капрара Дж. Психология личности / Джиан Витторио Капрара, Дэниел Сервон. – СПб. : Питер, 2003. – 640 с.

16. Ковалев А. Г. Психические особенности человека / А. Г. Ковалев, В. Н. Мясищев. – Л.: ЛГУ, 1957. – 264 с.

17. Кон И. С. В поисках себя: Личность и её самосознание / И. С. Кон. – М. : Политиздат, 1984. – 335 с.

18. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Политиздат, 1975. – 304 с.

19. Лушин П. В. Личностные изменения как процесс: теория и практика / П. В. Лушин. – Одесса : Аспект, 2005. – 334 с.
20. Мейли Р. Структура личности / Ришар Мейли // Экспериментальная психология / редакторы-составители: Поль Фресс, Жан Пиаже / под ред. А. Н. Леонтьева. – Вып.15. – М. : Прогресс, 1975. – С. 196-283.
21. Миронова М. Р. Личностный рост и его критерии / М. Р. Миронова, С. Л. Братченко // Психологические проблемы самореализации личности / под ред. А. А. Крылова, Л. А. Коростылевой. – СПб. : СПбУ, 1997. – С. 44-49.
22. Мольц М. Я – это Я, или как стать счастливым / Максвелл Мольц. – пер. с англ. – предисловие В. П. Зинченко, Е. Б. Моргунова. – СПб. : Лениздат, 1992. – 192 с.
23. Моргун В. Ф. Концепція багатовимірного розвитку особистості та її застосування / В. Ф. Моргун // Філософська і соціологічна думка. – 1992. – № 2. – С. 27-40.
24. Налчаджян А. А. Социально-психологическая адаптация личности / А. А. Налчаджян. – Ереван, АН Армянской ССР, 1988. – 263 с.
25. Немов Р. С. Психология : учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений : в 3 кн. / Р. С. Немов. – М. : Просвещение; ВЛАДОС, 1995. – Кн. 2 : Психология образования. – 496 с.
26. Непомнящая Н. И. Целостно-личностный подход к изучению человека / Н. И. Непомнящая // Вопросы психологии. – 2005. – № 1. – С. 116-125.
27. Оллпорт Г. В. Личность в психологии / Гордон Уиллард Оллпорт. – М.: КСП+; СПб.: ЮВЕНТА, 1998. – 345 с.
28. Орлов А. Б. Личность и сущность: внешнее и внутреннее Я человека / А. Б. Орлов // Вопросы психологии. – 1995. – № 2. – С. 5-12.
29. Пантिलеев С. Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система / С. Р. Пантилеев. – М. : МГУ, 1991. – 144 с.
30. Перлз Ф. Опыты психологии самопознания (практикум по гештальттерапии) / Фредерик Перлз. – перевод с англ. Михаила Папуше Гиль-Эсте. – М., 1993. – 240 с.
31. Петровский А. В. Психология развивающейся личности / А. В. Петровский. – М., 1987. – 238 с.
32. Петровский В. А. Личность в психологии: парадигма субъективности / В. А. Петровский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. – 512 с.
33. Платонов К. К. Структура и развитие личности / К. К. Платонов. – М.: Наука, 1986. – 255 с.
34. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. – К. : Вища шк., 1982. – 216 с.
35. Психологія особистості : словник-довідник / за ред. П. П. Горностая, Т. М. Титаренко. – К. : Рута, 2001. – 320 с.
36. Реан А. А. Психология изучения личности : учеб. пособие / А. А. Реан. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 288 с.
37. Рябикина З. И. Личность. Личностное развитие. Профессиональный рост / З. И. Рябикина. – Краснодар : Изд-во КубГУ, 1995. – 169 с.

38. Самосознание и защитные механизмы личности. Хрестоматия. – Самара : БАХРАХ-М, 2000. – 656 с.
39. Семиченко В. А. Психологія особистості / В. А. Семиченко. – К. : Видавець Ешке О.М., 2001. – 427 с. Рос. мовою.
40. Слободчиков В. И. Основы психологической антропологии. Психология развития человека: Развитие субъективной реальности в онтогенезе: учеб. пособ. / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М.: Школьная пресса, 2000. – 416 с.
41. Собчик Л. Н. Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики / Л. Н. Собчик. – СПб. : Речь, 2005. – 624 с.
42. Столин В. В. Самосознание личности / В. В. Столин. – М. : Изд-во МГУ, 1983. – 284 с.
43. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении / В. А. Татенко. – К. : Вид. центр “Просвіта”, 1996. – 404 с.
44. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності / Т. М. Титаренко. – К.: Либідь, 2003. – 376 с.
45. Цукерман Г. А. Психология саморазвития / Г. А. Цукерман, Б. М. Мастеров. – М. : Интерпракс, 1995. – 288 с.
46. Шевцова О. М. Психологічний супровід професійно-особистісного розвитку вчителя в умовах інноваційної діяльності : наук.-метод. посіб. / О. М. Шевцова. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – 128 с.
47. Bandura A. Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change / Albert Bandura // Psychol.Rev., 1977, V.84 – P. 191-215.
48. Maslow A. H. Motivation and Personality / Abraham Maslow. – N.-Y., Harper and Brothers, 1954. – 411 p.
49. Rogers C. Inside the World of Soviet Professionals / Carl Rogers // Journal of Humanistic Psychology, 1987. – Vol. 27, № 3. – P. 277-284.
50. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image / Morris Rosenberg. Princeton, NJ: Princeton University Press., 1965. – 326 p.